

POLITIKAI HELYZETKÉP

Nagyvilág

A német és osztrák államszerződés előkészítésén munkálkodó *moszkvai értekezlet* április 24-én, hat és fél heti tanácskozás után, befejeződött. Amint az a tárgyalt kérdések bonyolultságából és az egyes álláspontok közötti nagy ellentétekből már előre várható volt, az elért eredmények nem teljesen kielégítőek. Ez a hiányosság azonban semmiképpen sem jelenti a fáradozások kudarcát, hanem inkább csak azt, hogy a jelek szerint a *német béke végleges megformálásához is többször kell tanácskozniok* a külügyminisztereknek. Ismeretes, hogy Olaszország és a volt csatlósállamok békéinek megfogalmazására is egy év alatt négy ízben ült össze a külügyminiszteri tanács.

Ezt a feltevést látszik alátámasztani *Marshall* amerikai külügyminiszter kijelentése is, amely szerint az értekezlet *nem zárult kudarccal* és csupán az a kérdés, mennyi ideig várhat Európa a német kérdés megoldására. *Bevin* a konferenciát „első menetnek” tekinti és a legközelebbi üléstől nagyobb eredményt remél, bár a jelenlegi előrehaladást is *többre értékeli* az előre vártnál. *Molotov* megállapítja, hogy a munkát nem sikerült ugyan bevégezni, de az *eredmények nem nevezhetők kevéseknek*.

E derűlátó nyilatkozatok a számos megoldatlan gazdasági és politikai kérdés ellenére sem üres szövegek, ami a lényeges, elvi kérdésekben létrejött megegyezések áttekintése után derül ki. Elvben megegyeztek ugyanis a *nácitlanítás, demokratizálás és demilitarizálás, a fegyvergyártó berendezések megsemmisítésének, a porosz állam felszámolásának, a német támadási lehetőség kiküszöbölésének*, továbbá a még *meglévő német csapatrészek feloszlításának kérdésében*. Megállapodtak ezenkívül abban, hogy a *földreformot* még 1947-ben valamennyi megszállási övezetben végrehajtják. Engedélyezték a *német hadifoglyoknak* 1948 december 31-ig történő hazatérését. A nagyhatalmak *megszálló erői létszámának megállapítására* bizottságot küldtek ki, amely döntését ez év szeptember 1-ig meghozza. Ugyancsak közös négyhatalmi bizottságot állítottak fel fenti határozatok végrehajtására is.

Az *osztrák béke* 59 cikkelyéből több mint 40-ben teljes az egyetértés. A vita tárgyát képező jóvátétel, az Ausztriának külföldről szállítandó fegyverek, valamint a határkérdésekben történő továbbtárgyalásra szintén *négyhatalmi bizottságot* szerveztek, amely Bécsben ül össze. Bár az osztrák szerződés sem jöhet létre a négy külügyminiszter novemberi ülése előtt, az osztrák béke megszületésének előhírnöke az a tudósítás, amely egy Ausztriának nyújtandó 28 millió dolláros kölcsön lehetőségét latolgatja.

A német béke tárgyalásánál a véleménykülönbségek főforrása gazdasági természetű volt. E gazdasági kérdések között a legnagyobb problémát a *jóvátétel kérdése* okozta. A *Daily Herald* írja ezzel kapcsolatban, hogy a Szovjetunióknak a háború nyomainak eltüntetésére és országa újjáépítésére *feltétlenül szüksége van* a német jóvátételre, amit a 2. yaltai titkos egyezmény értelmében a *német ipar folyó termeléséből* kíván kielégíteni. Ahhoz azonban, hogy a német ipar ilyen teljesítményre képes legyen, azt előbb külső segítséggel *megfelelő színvonalra* kell emelni.

Természetesen ilyirányú segítség szempontjából elsősorban, sőt úgyszólván kizárólagosan az U. S. A. jöhet számításba.

Az amerikai külpolitikai irányváltozást jelző *Truman doktrina* utóregzései még mindig nem csitulnak el. *Johnson* amerikai szenátor szerint Truman a kommunizmus megakadályozásának ürügyével *beleavatkozik* a világ valamennyi más országának politikájába. A görög és török „segély” terv valójában *katonai szerződés*. *Taylor* szenátor különösnek tartja, hogy az U. S. A. a *diktatórikus Görögországnak* segílyt akar nyújtani, amit viszont a *demokratikus Jugoszláviától* megtagadott. E szerint ellenkezik a jó erkölccsel, szabadsággal és tisztasággal.

Pepper szenátor megállapítja, hogy a Truman-terv egyike a legnagyobb *külpolitikai tévedéseknek*, mert rontja az U. N. O. hitelét, szembeállítja őket a Szovjetunióval és veszélyes. Reményét fejezte ki, hogy *nem ez* a politikai irányzat szilárdul meg.

Igen érdekes *Lippmannak*, az ismert republikánus amerikai újságírónak megállapítása, amely szerint az antikommunista politika *szükségszerűen kudarcot vall*, mert az U. S. A.-t a reakcióhoz köti, viszont a *demokratikus erőket elidegeníti*. Az U. S. A. *ma a jobbszéllal társul a balszél ellen*, holott érdekei a centrum és a mérsékelt pártok oldalára kötnék.

A trumandoktrina ellenes állásfoglalások közül azonban a legnagyobb súlyúak *Wallace* volt amerikai kereskedelemügyi miniszter beszédei és nyilatkozatai. *Wallace* kormányból való kiválásának oka az amerikai kormányban a *roosevelti demokratikus vonalról való eltérése volt*, amelyet *Wallace* már annak idején helytelenített. A jelenlegi helyzet kapcsán *Wallace* kijelentette, hogy ma szervezett sajtó- és rádióhadjárat igyekszik a polgárokat becsapni. A *baloldal* pedig, amely felléphetne ez ellen, *nem egységes* és ezért gyenge. *De ez nem tart sokáig*. Véleménye szerint *nincsen elháríthatatlan akadály* a Szovjetunió és az U. S. A. között. A két állam jelenlegi viszonyán egy, a *Szovjetunióknak adandó kölcsön* jelentősen javíthatna és egyben piacot biztosítana az U. S. A.-árufeleleslegének. A két ország olyan szerencsés helyzetben van, hogy termelésük kiegészíti egymást. *Wallace* mint magánszemély áthajózott Európába és Angliában tartott beszédeiben ama véleményét nyilvánította, hogy *Görög- és Törökország katonai megsegítése nem produktív cél*, az U. S. A.-nak ehelyett traktorgyártásra és élelmiszer beszerzésére kellene kölcsönt folyósítania. Az antikommunista magatartással pedig nem mennek semmire sem. Egy stockholmi sajtóértekezleten személyes benyomásai alapján közölte, hogy az *angol közönség 99 százaléka szovjetbarát*. A skandináv államok fontosságát abban látja, hogy földrajzi helyzetüknél fogva közvetítő szerepet játszhatnak a Szovjetunió és az angol-szász államok között.

Ekép a Görög- és Törökországnak nyújtandó kölcsönök terve, amelyet a szenátus a lényegét nem érintő néhány változtatással 67:23 arányban *megszavazott* már, a *tömegek ellenállásába* ütközött. A háború ugyanis haladó szellemű körök megítélése szerint kárú iskola volt az amerikai tömegek számára, amelyekben erős demokratikus hagyományok élnek.

A tömegeknek ez az ellenállása nemcsak kül-, de belpolitikai kérdésekben is megmutatkozik. Itt a vihart többek között a *munkaügyi törvényjavaslat* váltotta ki. Ez, ha törvényerőre emelkednék, megfosztaná a szakszervezeteket az ipari munkáság kizárólagos képviselétől, eltíltaná a politikai célokért folytatott harcot, a tökéseknek befolyást biztosítana a munkaügyi kérdésekben és lehetővé tenné a sztrájkok letiltását.

A munkásellenes intézkedések Murray szakszervezeti vezető szerint az *első lépést jelentik a fasizmus felé*. Tiltakozásként a C. I. O. szakszervezet továbbra is fenntartja legerélyesebb politikai szervét, a *Politikai Akció Bizottságot* és harcot hirdet a munkásellenes törvényjavaslatok ellen. Egyben követeli az *órábérek 75 centben történő minijárlását*, a szegénysorsúak szavazását lehetetlenné tevő *választási adó eltörlését* és olyan törvényt, amely bünteti a *négerlincselést*.

Az ellentámadás jeleként újabb *súlyos sztrájkok* várhatók, amelyeknek első fázisát a már három hete tartó telefonkezelők munkabeszüntetése jelzi. Bár *New Jersey* államban törvényt hoztak, amelynek alapján a sztrájkolókat fogház- és pénzbüntetésre lehet ítélni, mégis ez, a sztrájk 400.000 embert mozdított meg.

A munkásellenes törvényjavaslatok hatására a két nagy szakszervezet: az *A. F. L.* és a *C. I. O.* tárgyalásokat kezdett az *egybeolvasás* megvalósítására. Addig is, amíg ez megvalósul, a *C. I. O.* azonnali *cselekvési egységet* sürget.

A Truman-doktrina megjelenése tehát, *végző konkluzióként*, Amerikában a *progresszív erők*: szakszervezetek, haladó liberálisok és demokraták *tömörülésének meggyorsulását* vonta maga után.

Európában viszont, amint azt *Tito* marsall egyik nyilatkozatában hangsúlyozta, a Truman doktrina hatásaként a *reakció mindenütt felütötte fejét* és várakozó álláspontra helyezkedett.

A francia baloldal például *de Gaulle* tábornok aktivizálódását is az amerikai külpolitikai irányváltozás számlájára írja. Feltűnőnek találják ugyanis, hogy *de Gaulle*, aki kimondottan *tartózkodó magatartást* tanúsított *Roosevelt* Amerikája irányában és akivel szemben az amerikaiak is inkább *Giraud* tábornokot favorizálták, most a *trumani Amerika felé igyekszik orientálódni*. Bizonyítja ezt az is, hogy *de Gaulle* strassburgi beszédén, amely alkalommal a pártok jelentőségének csökkentésére, a főke és a munka összebékítésére, a vállalkozási szabadság kiterjesztésére és az állami beleavatkozás csökkentésére tett javaslatokat, csak az amerikai követ jelent meg.

De Gaulle politikai elvei ellen *Vincent d'Auriol* köztársasági elnöktől *Ramadier* miniszterelnökig, a szocialisták, kommunisták, radikálisok és katolikusok állást foglaltak. Ezért *de Gaulle* visszatérése a politikai életbe *csak a szélsőjobboldalra támaszkodva* történhetné meg. Az egykor népszerű hadvezér visszatérését ma a közvélemény 54 százaléka *elutasítja* és csak 28 százaléka kívánja.

A tábornok megalapította a *Francia Népi Tömörülést*, amely állítása szerint nem politikai párt, hanem olyan egyesülés, melynek célja a közös cselekvés biztosítása. Ez a mozgalom a *Francia Untó* életét nem akarja pártpolitikára, még kevésbé osztályharcra alapítani és a törvényhozói, valamint a végrehajtó hatalom „összekéverésé”-től meg akarja óvni Franciaországot.

Ezzel szemben *Ramadier* egyik beszédében leszögezte, hogy a köztársaságot *egy észme lelkesíti és tartja össze, nem pedig egy Cézár, egy vezér, vagy egy ember múlt tekintélye*. A köztársasági elnök pedig felhívta a pártokat az *egység* megőrzésére.

De Gaulle fellépése valóban *összébkkovácsolta* a baloldalt *Franciaországban*, míg a *La Manche*-csatorna túlsó partján, az angol munkáspárti balszárnyát erősítve, kimélyítette az ellentéteket a két angolszász nagyhatalom külpolitikája között.

Franciaország egyidejűleg *élelmezési nehézségekkel* küzdökdi, aminek jele, hogy a *kényérellátás* szűkös biztosítására a *fejadagot le kell szállítani*. A kenyérhiány belpolitikai oka, hogy a meglévő készletek nagyrésze „szabadkereskedelem” ürügyé-

vel a feketepiacra terelődött. Külpolitikailag pedig az, hogy a beígért 550.000 tonna amerikai gabona helyett csak 440.000 tonnára számíthatnak.

Francia baloldali körök e csökkentés mögött *politikai tendenciát, Washington rosszslását* a francia belpolitika felett, vélik felfedezni. Más országok felé ugyanis nem csökkent az amerikai gabonaexport. A jobboldal az élelmezési nehézségektől de Gaulle erősödését várja.

Magyarország

A *köztársasággellenes összeesküvés*i per letárgyalása után *ítéltre* került a sor. A magyar nép bírósága Donáth, Dálnoki-Veress és András vádlottakat halálra, Szentmiklóssyt és Aranyosit életfogytiglani kényszermunkára, Szentiványit 14, Kisst. 12, Hédert 11, Berkót 8, Sóvárit 7, Fülöpöt 6 évi kényszermunkára ítélte. Várkonyi 1 évi fogházat kapott.

Az ügy most a Népbíróságok Országos Tanácsa elé került, amely érdemben is újra tárgyalja a pert és az ítélet csak az újabb tárgyalás után emelkedik jogerőre. Azonban míg a főtárgyalás anyagát felküldik a NOT-hoz, abba 6—8 hét beleteleik, továbbá újabb 4 hétre van szükség, amíg a NOT megkezdheti a főtárgyalást, így az ítélet végrehajtására körülbelül 2—3 hónap múlva kerülhet sor.

Az ítélet kapcsán a moszkvai rádió egyik közleményében megállapította, hogy az összeesküvés felgöngyölítésével a reakció még nincs ártalmatlanná téve és bár számos hívét elveszítette, de a fegyvert nem teszi le. Folytatja üzelmeit, ami első-sorban az összeesküvés jelentőségének lekicsinylésében nyilvánul meg és eme tevékenységében külföldi támogatói erősen segítik. A reakció emellett komoly erőfeszítéseket tesz a *politikai és szociális vívmányok* megszilárdítása ellen.

A *szabad vallásoktatás bevezetésének* terve erősen foglalkoztatja a belpolitikai közvéleményt. Sokan nincsenek tisztában a kérdés lényegével, mások viszont szándékosan meghamisítják a fogalom értelmét. Pedig semmi egyébrol nincsen szó, mint a *lelkiismereti szabadságnak* olyan irányban történő kiterjesztéséről, amely a meggyőződéses vallásos szülőknek továbbra is módot ad gyermekeik vallásos nevelésére, viszont a csak kényszerből vallásos szülők gyermekeit nem kötelezi a hittan-tanulásra. A nyugati demokráciákban ez a terv már régen élő valóság; Angliában és a szigorúan katolikus Írországban, Amerikában, Franciaországban és Hollandiában pedig iskolai vallásoktatás egyáltalában nincs.

A magyarországi szabadegyházak nyilatkozatukban szintén a *vallásoktatás szabadsága* mellett foglaltak állást, mert az — mint írják — *sem a Szentírással, sem a vallás- vagy lelkiismereti szabadsággal nincs ellentétben.*

A szabad vallásoktatás tervével kapcsolatban az evangélikus egyház is hitelt tett a demokrácia mellett, megállapítva, hogy ez *nem jelent beleavatkozást* a vallás-tanítás anyagába és szellemébe.

A politikai reakció azonban nemcsak az egyházat felhasználva mozgolódik, hanem a helyenként mutatkozó munkanélküliséget is saját céljaira igyekszik hasznosítani. Ez történt Debrecenben, ahol a meglehetősen nagyszámú munkanélküliségre való tekintettel a közmunkát végzőket munkanélküliekkel akarták felcserélni. Az elbocsátottak *fasiszta provokátorok* áldozatául estek, akik a városi pénztár kifosztására uszítottak. Ez nem történt meg, viszont a tüntetők bevonultak a munkaközvetítő irodába, amelynek vezetőjét súlyosan bántalmazták.

A munkanélküliség felszámolását végképpen a *hároméves gazdasági terv* fogja végrehajtani, amelyet a munkaspártok most egyeztettek egymás között. E terv Magyarország újjáépítésére, valamint a dolgozók életszínvonalának emelésére három év alatt 6.316.5 millió forintnyi beruházást fordít. A terv szerint a harmadik a nemzeti jövedelem az 1938-as nívónak 118°/o-át fogja kitenni, míg a reálbérek (a pénz vásárlóereje) 15°/o-kal fogják túlszárnyalni az utolsó békeév színvonalát.

A forint stabilitásának külső jelét mutatja a rövidesen megjelenő *ezüst váltópénz*, amelyet az amerikai zónából hazahozott, kb. 97.000 kg ezüstből vernek. Az „ezüst-vonattal” többszáz nagyértékű magyar műkincs is hazatért.

A magyar dolgozók *májusi kiáltványukban* szolidárisnak nyilvánítják magukat a Szovjetunióval, a nyugati demokratikus erőkkel és a demokratikus szomszédnépekkel.

Szomszédainkkal való együttműködést jelzi a *jugoszláv népi milícia* tagjainak a magyar demokratikus rendőrség kiképzési módszereinek tanulmányozása céljából Magyarországra való érkezése. *Bozsánics* ezredes felköszöntőjében kijelentette, hogy a *barátságos fogadtatást* a magyar nép *Tito Jugoszláviája* iránt érzett rokonszenvének megnyilvánulásául tekinti.

A *csehszlovákiai magyarok áttelepítése* ügyében sikerült abban megegyezni, hogy az áttelepülők minden ingóságukat magukkal hozhatják. Megegyezés létesült az áttelepülők *készpénzének és követeléseinek* Magyarországra való áthelyezése tárgyában. Egyelőre még függőben van az áttelepülők adótartozásának, a zárolt betétek felszabadításának és felhasználásának, valamint a multbeli rekvirálásoknak kérdése.

A magyar kormány rendeletével az áttelepítési feladatokat *kormánybiztosság* hatáskörébe utalja, mely a földművelési miniszter felügyelete alatt működik. Hatásköre kiterjed a lakosságcsere vonatkozó teendők ellátására és a vegyesbiztosság határozatainak végrehajtására.

Lóránt Imre